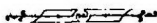

վերայ. — Կ. Կոստանեանց. 1898 Պին ? • Տպ. Մայր ԱՊՈՒՅՈՒՄ Ս. Էջմիածնի Վաղարշապատ :

The story of AHIKAR from the syriac, Arabic, Armenian, Ethiopic, Greek and Slavonic versions. By F. C. Conybeare, P. Rendel Harris and Agnes Smith Lewis. London.

Առ այժմ Քաղմավայի զրախօսական բաժնի տեղւոյ սղոճութեան պատճառաւ, զայնց կ'ընենք վերայիշեալ հրատարակութեանց վրայ զրախօսական ակնարկ մը տալու :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍԷՆ ԴԷՊ Ի ԱՆԿԻՐԻՒՄ

ՈՒՂԵԳՐԱԿԱՆ ՏՅՆԵԿՈՒԹԻՒՆԵՐ

(Եար. տնս յէջ 27)

Երկուշաբթի, 26 ապրիլ.

Փոքր, նեղ և գծաւորեալնելի փողոցներէն անցնելով, — որոց մէջ՝ մերթ ընդ մերթ կը հանգիւյթմ ճարտարապետական կոտորելու — կ'ուղղուիմ գէպ Ի Անկիւրիոյ բերդը : Զամբան ինծի հանգիւյթող կանայք խնամքով մը կը քողարկեն իրենց զէմքը, և կամ գէպ Ի պատը կը զառնան, ինծի շնայելու համար. տղայք սեւեռեալ աչօք երեսէս Ի վեր կը նային, և ծիծաղելով՝ շապատը կը հոշեն զիս : Անկիւրիոյ այս մասին մէջ թուրքերն միայն կը բնակին : Անկիւրիոյ բերդն՝ որուն պարիսպներն մինչև բլրան կ'են կողը կ'իջնէին, իւր վեհ գերբին համար նոյն ժամանակաց ամենէն զարհուրելիներէն մին էր. ներքին մասն պէտք էր անմատչելի ըլլար, ըստ որում ամրացած էր կրկին շրջապատով մի պարսպաց՝ որոնք շինուած կամ լաւ եւս ըսել՝ նորոգուած էին հին շէնքերէն հանուած աստղաձևերով. Մենէմէտ Ալի վեբըտօն շինեց այս պարիսպներու մի մասն, յամեն 1833 :

Աջերս հիացմամբ մը կը հանգչին ճարտարապետական բեկորներու քանակութեան մը վերայ, որոնք իբրեւ գործատան մը ա-

տաղ՝ իրարու հետ աղուցուած են, յորոց մանաւանդ ոմանք շատ կարեւորութիւն ունեցող կտորներ են. կը սքանչանամ բազմաթիւ յունական և հռոմէական արձանաքրտութեանց վերայ՝ որոնք ամենապզկեցիկ տատերով գրուած են : Բերդին վերնագոյն մասին մէջ՝ որ այժմ վառօգարանի վերածուած է, կը տեսնեմ առիւծ մի ոտքի վրայ ելնելու դիրքի մէջ, յիշուի շատ հիանալի և յարգի գործ մ'է յունական արձանագործութեան, որոյ պատուանդանի անկիւններն զարդարուած են արմատենոյ տերեւի ձևով զարդագործութեամբք : Գանի մը քայլ անդին կը տեսնեմ դարձեալ ահագին մեծութեամբ կարկաստկոյտ մը, որոյ մասին առաջնորդս ինծի կը պնդէ, թէ առկայ Մեհմէտ անձամբ Գոթադրած է հոն զիմացը գտնուող բլրան վրայն. ևս զինքը իւր բարի հաւատքին մէջ թողում կը սկսիմ գիտել զայն, և ահա կը նշմարեմ անոր վրան յարձակողական բարան մի :

Ճիշդ այն տեղւոյն մէջ, ուր այժմ վառօղ կը պահեն, կայ երկաթեայ գնակ մի զինուորական պահպանութեան ներքեւ ուսկից կը մտցուի շրջափակի մը մէջ որ իբրեւ գաւիթ կը ծառայէ 700 աստիճաններով օանդուլի մը որով կ'իջնուի բլրան ստորտը. տակէն կ'անցնի Էնկերէ տաշտ, առակ մը որ կը վազէ հովտին մէջ, և ուրիշ անմեքշանալի սանդղով մ'այլ կ'ենելուի զիմացը գտնուող բլրան վրայ, որ իբրեւ զիտելու և հսկողութեան տեղ կը ծառայէր Անկիւրիոյ ճաղադաշեաց : Առակին տակ, աւելի եւս կ'ընդլայնի զետնափորն : Կայ խոշոր սենեակ մ'այլ՝ որ իբրեւ տանջանաց տեղ կը ծառայէր բանաւորելոց : Դուռը ցցուած մասն՝ այսինքն է հսկողութեան տեղն, շատ հիանալի և բանաստեղծական դիրք մ'ունի. պարիսպներն շինուած են բլրան ծայրին վրայ՝ որ գրեթէ ուղղահայեաց կ'իջնէ գէպ Ի հովիտը, և պարագրուած են կրկին շրջապատով մը զոր բանի մը կոտորներու մէջ կ'ընդհատեն դետնին խորտաբարտութիւններ : Այս բարձրութեան մարդ հրաշալի տեսարան մը կը վայելէ :

Դանգաղաքայլ կը վերադառնամ գէպ Ի

ցած քաղաքը և կանգ կ'առնում պարսպի կտոր մը լուսանկարելու համար, յորում կը նշմարեմ բազմաթիւ ճարտարապետական բեկորներ:

Բերդէն դուրս ելնելէն վերջը՝ Պազար գաղաւթոս կոչուած դռնէն կը մտցուի վաճառանոցը. սա թէպէտ և ոչ իսկ ըստ փոքու մասին չունի կոստանդնուպոլսոյ վաճառանոցին ոչ ընդարձակութիւնը և ոչ հարստութիւնը, սակայն հոն տեսնուած տիպերու զանազանութեան մասին շատ հետաքրքրական է. ամենէն աւելի հետաքրքրական մասն այն է՝ ուր կը վաճառուի քիֆթիք՝ որ է այծամազն. այս վաճառանոցը բոլոր իւր երկայնութեամբը կը կտրեմ կ'անցնիմ և յետոյ քայլերս կ'ուզեմ զէպ կ'Արապ ձաւիմ՝ որ կ'ըսուի նաև Ասլան ձաւի, մըզկիթին գաւթին մէջ գտնուող առիւծին պատճառաւ: Պատն գրեթէ ամբողջապէս կառուցուած է հին շէնքերու կտորներով, ունի չորս հատ շնաշխարհիկ հոգովէական կամարի պիւստեր. բաւական յարգի բաներ են նաև երկու մտրմարեայ առիւծներն՝ որոնք և միանգամայն օգտակար կերպով գործածուած են պատի շինութեան մէջ:

Պարսպի գաւթին մէջ կը գտնուի շատ լաւ կերպով պահուած գործնածք մի՝ բայց հասարակ զծագրութեամբ, բաց աստի բազմաթիւ դրուագներ, խոյակներ՝ նեղ վարի մասն՝ և վերինը լայն, ինչպէս այն եզիպատականացն՝ որոց բովանդակ զարդագործութիւնը կը կազմեն ափսոսանք փորուածքն՝ զորս և մերթ ընդ մերթ կ'ընդհատեն նեւառանք զարդերն. նստած առիւծ մը՝ որ քիչ մը կը յիշցնէ ասորական առիւծները, սա չքեղ է կը ամբողջութեան մէջ և հրաշալկերով, որ պակսի միայն կնճիթը: Մինչ զիս ես լուսանկար կը հանեմ, չորս կողմս պատեր է ահագին բազմութիւն մի կանանց և մանկանց՝ որոնք կեցած կը զիտեն զիս իրարու մէջ խօսակցելով. սոյն պահուն վրայ կու գայ նաև պտուռ հանքով մը միկիթի աղբիւրէն ջուր առնելու համար, և ինծի այս շնորհալի քաղաքավարութիւնը կ'ընէ. «Այս խոնքն (պոս տօմուզ) ալ ասէլ աւելի լաւագոյն տեղ չէ՞ գտած գալու լուսանկարելու

համար»: Ես յանկարծ լուսանկարի գործիքը կը զարժեանմ զէպի խումբ մի կանանց՝ որոնք առջեւ կեցած կը ծածկէին լուսանկարելիք կտորս, մէկ մ'ալ Բնջ ահսնեմ, ասոնց մէջ յանկարծ կը տրէր շփոթութիւն մը, ամենքն է միասին կը սկսին փախչիլ: Տեսարանն ամենահետաքրքրական է: Մայրերն զարհուրած կը կանչեն իրենց որդիքը, վախելով թէ կրնայ այդ լուսանկարէն կախարդական բան մը յառաջ գալ. իսկ հոն ներկայ եղող քանի մը էրիկ մարդիկ ալ չեն գիտեր, ծիծաղին թէ հաստք ընծայեն իրենց կանանց....

Շարայարեկի

...~::~~::...

ԶԱՆՈՒՄ ԶԱՆՈՒՄԻՅ

1. Անտիոն: — 2. Զամուգամը: — 3. Հայ ծարտարապետ մը: — 4. Բարերարութիւնը: — 5. Հուճարոյ և Դրամսիրուածիոյ ուզգայիմը: — 6. Սթափուսմ: — 7. Զոռակցամը: — 8. Բամետէր:

4. Անանիտ. — Փարիզու ազգային հանդիսի 4 թուի գանազան յողուածներու մէջ, հետաքրքրական է Նոպար փառայի կենսագրութիւնը: Անշուշտ Պ. յողուածագիրը (Ա. Չօպանեան) թոյլ կու տայ արձագանք ըլլալ իւր գրածին հետեւեալ մի քանի տողերուն: Իր ցեղը պիտի պամծայ իմով, իմչպէս ինքը կը պարծենար իր ցեղով, իր ամուսն յարգամբի կը հրաւիրէ օտարները հայ ազգին Ոկտտմամբ: Նուպարի մահուան առթիւ եւրոպական մամուլը մէջ ելեցած բազմաթիւ յօդուածները, մեծ համագոյցալիմ մերթողին հետ, մերթող կը հիստմ այն ցեղին՝ որուն կը պատկաներ անիկա: Նուպար փառ իւր բարձր դիւանագիտութեան ձիրքով, հայուն յորդանանց արժանի դէմքերէն առաջիններէն է: Միտթարական չէր այսպիսի մեծ անձնաւորութեան վրայ՝ կարգալ զրպարտութիւններ՝ որք հիմնովին ճարտարութենէ հեռի էին: Հայ Պիպարքը ուզեց ապրիլ և ապրեցաւ, իւր սրտին սիրելի ազգին նիւթական և մտաւորական յառաջդիմութեան համար. թէև ազգային ա-